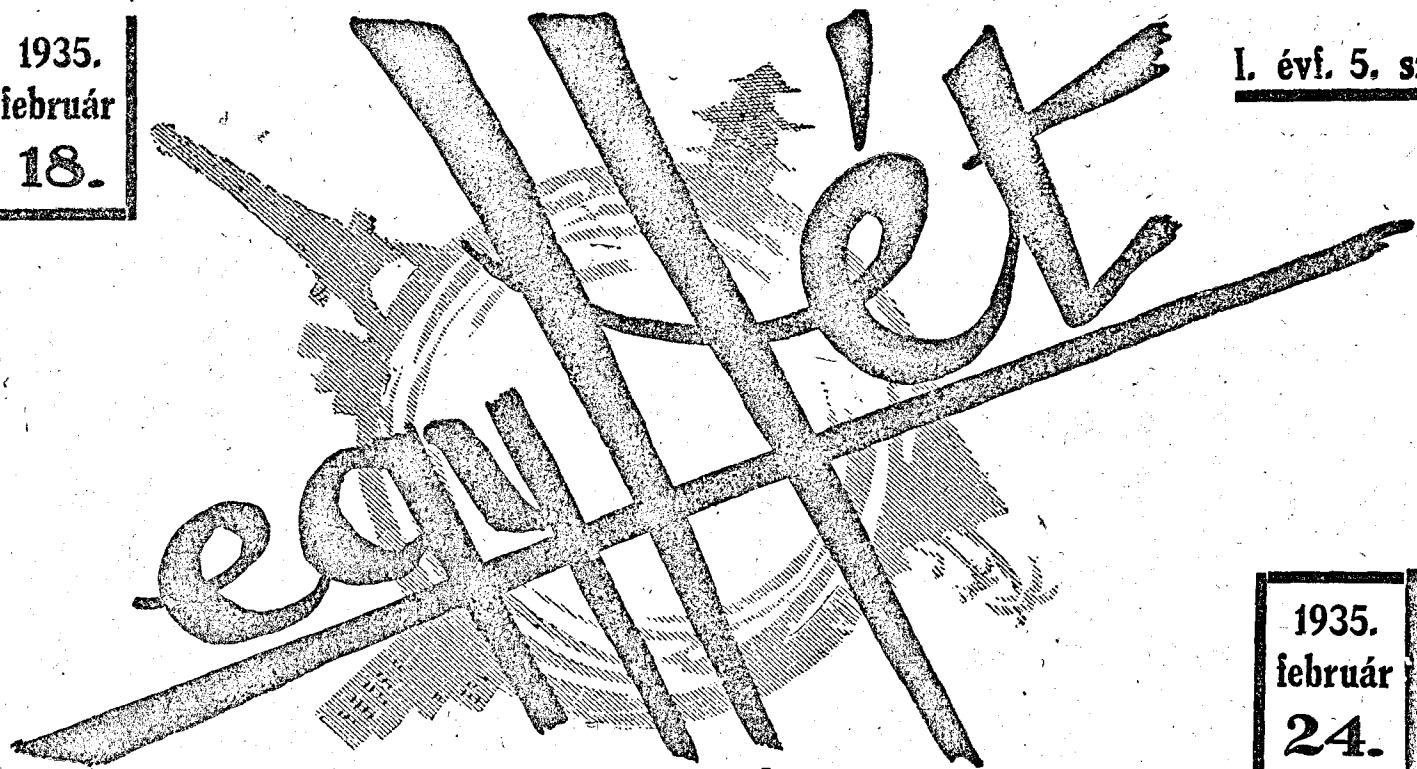

487617

1935.
február
18.

I. évf. 5. sz.

1935.
február
24.

==== BÁRDOS LÁSZLÓ HETILAPJA ====

Farsangi Karióka:

(Éhségstrájk Aninán - Esküvő Kalánon
- A Rákosi-ügy - Abesszinia)

A magyarországi bajtársi szövetségek elnökei
nyilatkoznak a revizióról és a belső problémákról

A forrongó India

A Harmadik Birodalom titokzatos diplomatái

F. D. Roosevelt: Az egyházak küzdenek a szociális igazságért!

Csehszlovák ujságírók a Dnyeprogressnél

A NACYVILÁG Egyiptom, Ausztrália, Kína

Egon Ervin Kisch, a kényszermunkás, Radó
Árpád: Akik meghalnak biztosítási díjért stb.

Ára 3 lei

Farsangi karióka

— Egy hét története —

Az abesszin-olasz kérdés, mindenek előtt ez csigázta fel Európa és a világ érdeklődését. A hivatalos olasz sajtó állandóan védelmi háborúról, deffenzív magatartásról cikkezett. Ugyanakkor azonban a riportázs számára fenttarított oldalakon remek tudósítások voltak olvashatók, hogy Abessziniában még mindig léteznek azok az arany és drágakő bányák, amelyek legendás kincseikkel évszázadokkal ezelőtt megtöltötték Sába királynő kamráit. Az olasz kispolgár, a fekete ingbe öltözött intellektuális ifjuság és a reménytelen sorsu parasztok előtt megcsillogtatták egy afrikai kaland gazdag bérét. Természetesen Mussolini sem felejtette el teljes határozottsággal azt állítani, hogy ő egyáltalán nem támad, ő háborút nem akar, — a háborút Abessziniában akarja.

Rákosi Mátyást életfogytiglanra ítélték Budapesten. Halálos ítélet helyett életfogytiglani börtönt kapott Rákosi Mátyás, akitől Léb János budapesti kanonok irt az Erdei Lapokban. Léb János cikkéből vesszük ki az alábbi következőket: „Rákosi Mátyás nem is a legszörnyűbb példája fájának Voltak és vannak nála gonoszabbak is. Ő csak a „szocializálás” népbiztosja volt. De azért nem ítéli el most sem a terror cselekményeket. Szamuellyel szemben egyeilen elítélő szava sincs. „A kötelességét teljesítette. Lehet, hogy itt-ott tulzásba esett, ez azonban nem ritka eset az olyan mozgalmas időkben”. És ezt Rákosi Mátyás a vádlott mondja néhány nappal az ítélet előtt. Meg kell borzadnunk annak az ismeretlen erőnek láttán, ami ezt a zsirosképű nyárspolgárt kilendítette a könyvelői pulpitus mögül és vakmerővé teszi most is nem reszkelve, remegve, hanem felemelt fejjel, gögösen, gunyosan várja ítéletét. Ez az erő ide is betört, ebbe a tárgyaló terembe, a szovjetsajtó ama két kiküldöttjének személyében, akik ellenőrizni jöttek a tárgyalást, de egy-

ben dokumentálni azt, hogy a bolsevista világhatalom védi a maga „hőseit”. Hol van még egy eszme, egy világnézet — a kereszténységet magát sem véve ki — amelynek képviselői így összetartanának világrészekben keresztül? Nem kell-e ezzel az erővel, ezzel a világnézettel szemben az egész polgári társadalomnak mint egy embernek fellámadni és szembeszállni? Lehet-e még várni, amikor szemtől-szembe látjuk, hogy még a vádlottak padjáról is ránkiviyorog az ellenfél gögös hatalomtudata. Erősebbnek, szervezettebbnek érezzük-e most magunkat, nemcsak Magyarországon — másutt is. Vagy amint félünk attól, hogy váratlanul lepve és lopva erőt vehet rajtunk?”

Léb János római katolikus kanonok a továbbiakban azt vonja le tanulsággul, hogy a polgári bíróság ne tanusítson „velük szemben” emberséges és méltányos eljárást, ami „a tulliherálisan felelített eljárási rendtartás következménye, amit itt az ideje megreformálni”.

Aninán sztrájk. Aninán hétfőn kitért a bányász sztrájk. Azok a munkások, akik reggel hét órakor leszálltak a tárnákba, délután két órakor felüzenték, hogy sztrájkba léptek és lentmaradnak mindaddig a 714 méter mélységben levő tárnában, amíg nem teljesítik követelésüket. A Gusztáv tárnában, a Regele Ferdinand tárnában elbarrikádozták magukat a bányászok. A sztrájk, amint a bucurestii Lupta című lap írja, nem volt előre megszervezve. A bányamunkások mérhetetlen nyomora robbantotta ki. Délután két órakor már nemcsak azok sztrájkoltak, akik lent voltak a tárnákban, hanem összesen 1900 bányamunkás. A zugó méhkaszhoz hasonló eleven telepen megállott a munka és a huszfokos hidegben csak asszonyokat lehet az utcán látni.

A Lupta írja a következőket is: 1929-ben, amikor legborzalmasabb volt a krízis, 146 leiről 95 leire,

sőt még alacsonyabb nivóra is leszállították a bányászok napi kereseti lehetőségét. Ugyanakkor elvették félévszázados szerzett jogait, a családi pótlékot, a lakbérpótlékot és az ingyen tüzelő anyagot. Ez azt jelentette, hogy 55—75 százalékkal leszállították a fizetésüket. A Curtea de Casatien működő egyeztető bizottsághoz fordultak és ez 1931-ben napi 4 lejjel, 1932-ben újabb napi 4 lejjel 1933-ban pedig évi négy méter tüzelőfával javította a munkások életstandardját. Egy bányamunkás havi fizetése 1000—1800 lei között variálódik. Két hónappal ezelőtt 25 százalék fizetésemelést és szerzett jogaik egy részének visszaadását kérték. A bányagazgatóság azóta húzta a tárgyalásokat.

Lent a tárnában nem tudnak sokáig ellenállni a munkások — írja a Lupta — mert nem vitték magukkal élelmet. Már a bányalift sem működik. Azok odalent a Regele Ferdinand és Gusztáv tárnákban el vannak zárva a világtól. A Lupta emlékeztet a lupenii eseményekre és annak a reményének ad kifejezést, hogy a bányagazgatóság teljesíteni fogja a munkások bérkövetelését.

Lapzártakor közlik: A bányamunkások 39 órás éhségstrájkja után, amely közben huszan megbetegedtek — a megegyezés létrejött, a sztrájk végetért.

Calánban esküvő volt.

A cluji „Hölgyfutár”-ban írja Sz Szappanyos Gabriella. Férjhez ment városunk legszebb leánya. Két nappal esküvője előtt kerestem fel Pordea Liviát, aki a bucurestii Rotschildnak, Max Auschniltnek volt a menyasszonya, most pedig boldog felesége.

— No Livia, most ítélszékem elé állítom. Tanulmányait hol végezte?

— Négy gimnáziumot itt helyben a Regina Maria-ban. Aztán Bouffemontba mentem, Páristól 14 kilométernyire van. Két hatalmas palotája száz holdas park közepén terül el. Tenniszeztünk,

Zilahy Lajos

megszólaltatta a magyar ifjúságot, amely az utódállamokkal való békés megegyezés híve

Zilahy Lajos, a Salontai (nagyszalontai) származású író, aki kivételes rangot vívott ki magának a magyarországi társasági életben is, mint a „Magyarország” című lap szerkesztője nyilatkozatot kért a magyar egyetemi ifjúság vezetőitől politikai és társadalmi állásfoglalásukat illetően.

Maga Zilahy Lajos leszögezi a következőket: „Hogy az igazságnál maradjunk, az itt megszólaló hangok nem jelentik az egész magyar ifjúságot. Mindenekelőtt hiányzik a felvonulásból a munkásifjúság és a földmives fiatalság, amely némán és sötétben áll a háttérben és gondolatvilága egyelőre alig közelíthető meg. Hiányzik e sorból a középiskolát végzetek nagy tömege is. Különböző arccal jelennek meg néha ők a felszínen. Ők az öreg cserkészek. Ők dolgoznak a vallásos egyesületekben. Másik részük pedig néha úgy lép elő a sötétből, amint szíjjbilincsbe fűzve halad a rendőr előtt, valami kommunista tüntetésből kifolyólag”.

A nyilatkozat sorozat, ha talán egyike sem tükröz vissza még tiszta világnézetet, minden esetre olyan kérdéseket dob felszínre és olyan problémákkal vívódik, amelyek speciálisan figyelmet érdemelnek. A mi részünkről, ami a magyarországi ifjúság szociális vonalát illeti, itt, a határontuli nemzeti erők részéről pedig azért, mert sok az olyan magyarországi ifjúsági vezető, aki eddig odaát kimondani sem mert gondolatokkal jelentkezni a magyar közvélemény előtt.

Somos Elemér dr a Magyar Protestáns Diákszövetség elnöke

Egyestülete a református, evangélikus és unitárius diákokat tömöríti.

— A Szövetség vezetői végigjárták az egyetemi városokat és arra a tapasztalatra jutottak, hogy a magyar fiatalság minden rétegében tisztában van azzal, hogy az ifjúság és ezen keresztül a középosztály kérdései csak a parasztság és a mun-

kásság kérdéseinek megoldása után oldhatók meg. Az első teendő egy igazi gyökeres földbirtok-reform, az ipari munkásság érdekeinek megvédése, a kartellekkel és Bedeaux rendszerrel szemben. Ezen kérdések nyomában magától megoldódik a diplomás kilástalanok ügye is.

nek egyetlen antiszemita magatartása lehet, hogy munkájával igyekszik tultenni zsidó kollégáin. A legelősebben követeljük a radikális föld-reformot és a tervszerű telepítést. A magyarság európai helyzetében számolnunk kell azzal, hogy legnagyobb ellenfelünk a germánság.

De számolnunk kell azzal is, hogy a szomszédállamok keretébe jutott magyarságban nem lehet üres szavak irredentával tartani a lelket.

Soós Géza dr a Soli deo Glória Szövetség főtitkára

Ezeröt főiskolás és kétezer középiskolás tartozik hozzá. Hitvallásos egyesület.

— A zsidóverések nem oldják meg a zsidó kérdést, mondja Soós Géza dr főtitkár. A keresztény diák

— Az uramanczynádorizmus és az üres beszédek helyett a magyar kisebbségekkel és a velük együttélő népekkel való foglalkozást várjuk a magyar fiatalasáától. Állandóan fog-

golfoztunk, a park taván usztunk, lovagoltunk. A telet mindig St. Moritzban töltöttük, sportolással. Hetenkint háromszor bementünk az intézet autójával Párisba és operába, színházakba, koncertekre jártunk.

— Mi a véleménye a divatról?
— A magam részéről legjobban szeretem a sport — és természetesen a nagy estélyi ruhákat.
— Passziója?

— A sport. Üzöm majdnem valamennyi ágát: si, golf, tenisz, korecsolya, uszás, evezés, lovaglás.

— Milyen kelengyét kap? Szabad meglekinteni?

A kis szalonban elraklározott dobozokból ezeregyéjszaka méseje tárul elém. Fehér, rózsaszin

és világoskék — fehéremücsodák.

*

Ezután elrepült egy pár nap. Lezajlott a Pordea Livia esküvője Ausschnitt Maxszal, a Kiskapus, — Kudzsir, — Kaláni vasművek tulajdonosával és a Resica művek főrésztvényes elnökével. Dr Pordea Gusztávnától nyert értesülesem alapján a következő részleteket írhatom:

A polgári esküvő a kis Kalán községben volt. Mint tanu Franasovici közlekedésügyi miniszter és Madgearu volt pénzügyminiszter szerepeltek. Utána különvont ment az ifju pár a tanuk és családtagok kíséretében Timisoarara, ahol dr Pacha Agoston róm. kath. püspök házi kápolnájában a nyil-

vánosság kizárásával folyt le az egyházi esküvő. (Megelőzőleg Ausschnitt áttért a rkath vallásra.)

A világszép menyasszony pasztellkék maroken utcai ruhában volt. Esküvő után Pacha püspök palotájában látta vendégül az előkelő párt és násznépét. A rózsaszin szegfűvel gyönyörűen megterített asztalnál ültek együtt hat óráig, amíg csak nem ütött az indulás órája. A Simplon Expressszel ment a boldog ifju férj ragyogó szépségű feleségével nászutjára. Párisba, Londonba, majd az Aquitánián New-Yorkba, onnan a floridai Miamiába, majd Kuba szigetére. A zord télen átutaznak és az amerikai tavaszba mennek. Haza is tavaszba jönnek. Örök tavaszba...

lalkozunk a szomszéd népek irodalmával és minden előítélet nélkül fordulunk a román, szlovák és hor-

vát kérdések felé. Belső politikai vonalon állandó napirenden tartjuk a földbirtok problémáit.

Antal István dr a Székely Egyetemi Főiskolai Hallgatók Egyesületének az elnöke

Háromezer tagja van.

— Egyesületünk elsősorban az erdélyi szellem ápolásával foglalkozik. Az erdélyi magyarokkal szemben teljesen hibásnak és bűnösnek tartjuk a revíziós propagandának azt a formáját, ami ma nagyhangon folyik. Álláspontunk az, hogy emberibb légkört kell teremteni, melyben mód nyílik arra, hogy a kisantanttal meg béküljünk. A revízió kérdésében a

közhangulatot félrevezették. A magyarság némi indokolatlan optimizmussal szemléli a revízió ügyet, ennek a derűsen látásnak pedig sajnos egyelőre semmi alapja nincsen. A magyar fiatalságnak kötelessége lenne egyre határozottabban foglalkozni az utódállamok magyarságának helyzetével, tanulni a szomszédnépek nyelvében.

Töltszék Gyula dr elnök, a Felvidéki Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Egyesületének a vezetője

Ezer tagja van. Legutóbbi emléklapjuk „A tót és ruthén testvérek iránti szeretetről” beszél.

— Legfőbb céljainak közé tartozik, hogy a volt felvidéki nemzetiségek életkörülményeit teljesen megismerjék. Éppen ezért egyik internátusunkban kötelező a szlovák nyelv tanulása. Csak teljesen méltányos nemzetiségű politika hozhat új átrendeződést. A múltban az volt a legnagyobb hiba,

hogy távolról küldtek hivatalnokokat, nemzetiségekkel teli vidékekre, akik nem értették az ottani nép nyelvét, életét, problémáit.

— Teljesen elhibáztottnak tartjuk

Fábrý Sándor dr a Széchenyi Szövetség elnöke

Ezeket mondja:

— Falumunkánknak az a célja, hogy a magyar középosztály ne engedje ki kezéből a földmives rétegeket, ugyanugy, ahogy a munkásosztályt annakidején kiengedte. A revízió kérdésében ennek követelését

belső fejlődés és belső revízió nélkül üres negatív programnak tartjuk. Törődnünk kell volt nemzetiségeinkkel is, a szomszéd államok minden népeivel és ezt egészen más hanghordozással kell tennünk mint eddig.

Kirilly Dezső az Americana presidense

Egyesületének taglétszáma tizezer.

Türelmes és jogszerű állásfoglalást sürget, azt, hogy állandóan foglalkozzanak a magyar kisebbségek kérdéseivel. Tanfolyamokon tanítják a szomszédnépek nyelvét.

— A faji gondolat és lényeg számunkra tárgytalan, mondja Kirilly Dezső. Aki antikapitalistának vallja magát, persze olyan értelmesen, ahogy azt a pápai enciklika Quadragesimo Anno gondolja.

Buday György a Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiumának a vezetője

A magyar paraszt és proletár élet tudományos szempontokból való feltárásáról beszél. E retegekkel azonosítja a magyar értelmi ifjúság

sorsát és eme rétegek felemelkedéséhez fűzi annak a lehetőségét, hogy ez az ifjúság is kibonthassa a maga képességeit.

— Mert hol van az a nemzedék, mely ennyire csak saját magára lett volna utalva, mint a mienk? kérdezi Buday György. Ez a nemzedék, ha saját sorain kívül akar dolgozni, csak engedmények és önmagának az eladása árán teheti.

Persze akad egy két reakciósabb hangú ifjúsági megnyilatkozás is. A fentiekből azonban kétségtelenül megállapítható a magyarországi középosztálybeli ifjúság radikalizálódása is. Nem lehet erről elmondani, hogy förtelen vonal, azonban program-szerűségükben mégis van valami, amely a legsötétebb esztendőök után a fejlődés jeleinek a bizonyítéka.

Több millió lei

tiszta nyereség

mellett

bérredukció a

bányamunkásoknak

A Mica aranybánya munkásai és az igazgatóság között konfliktus tört ki. A vita tárgya az, hogy a munkások fizetését 25 százalékkal leakarják szállítani.

A Mica aranybánya év végi mérlegei a következő nyereségeket tüntetik fel:

1929 év	23 millió
1930 „	27 millió
1931 „	29 millió
1932 „	41 millió
1933 „	42 millió

Tekintettel arra, hogy az elmúlt évben racionalizálták és növelték az aranytermelést és az arany árszija jelentékenyen megnőtt, az 1934 évi nyereség legalább 50 millió lejre becsülhető.

A Mica igazgatóságában helyet foglal a nemzeti munka egyik leghősibb bajvivója Goga Octavian is, aki egy percre sem szűnik meg lapjában küzdeni a román nép javaiért. A Mica érdekelt bányamunkásait Șefan Roman, Russu, Eftimiu German, Muntean, Adanut, Florea és hasonló nevű munkások képviselik.

Igy fest közelebbről a Goga fajta nemzeti munka védelem.

30 diákkal megnyílt az első sztratoszféra iskola

Menetrend a légűrben: Két óra alatt Budapestről Rómába

Róma, február.

Az olasz légügyi minisztérium már hosszabb idő óta kísérletezik a sztratoszféra repülés biztonságának és lehetőségének megállapításával, néhány héttel ezelőtt pedig Monte Celion, az olasz repülési titkok főhadiszállásán berendezte a sztratoszférepülő nagyüzemet, a világ első sztratoszférepülő iskoláját, amelynek jelenleg harminc „diákja” van. A monteceliói repülőtér olyasmi, mint amilyen valamikor a bécsi, a kieli, a szentpétervári arzenál volt. Itt őrzik az olasz légiflotta legféltettebb titkait, itt készült az óceánrepülő gépeinek megszerkesztése, innen bocsátják utnak az olasz azurflotta briliáns felszereléseinek terveit. A telep főnöke az olasz repülés egyik fiatal reprezentánsa: Biondi ezredes. Ő a telep vezére, de a sztratoszféra iskolát az ugyancsak nem kevésbé híres Pezzi őrnagy, többszörös magassági rekorder vezényli.

Tizenegyezer méteres normál magasság

A sztratoszféra iskolának három „tanára” van. Pezzi őrnagy, Tondi kapitány és Gugliotta őrmester. Ők hárman már naponta tizenegyezer méter magasságba emelkednek és napról napra több és több időt töltenek odafenn. A sztratoszférepüléshez nagy előkészület és rengeteg tréning szükséges. Mielőtt a rendszeres repülőtréninget megkezdék volna, mind a három tanár hetekig különleges légnyomó kamrában készült a földi és földkörüli légnyomás közti különbségre. Mint a hidépítőmunkásoknak, a sztratoszférepülőknél is meg kell szokni a légnyomáskülönbséget, hogy a magasban el ne veszítsék eszméletüket. A monteceliói iskolának nem az a célja, hogy rekordokat állítson fel, hanem az, hogy a repülő tizenegyezer méter magasságban minél hosszabb ideig repüljön. Csak így vizsgálhatják meg az orvosok a repülőket, a műszaki szakértők a műszereket és a

motort, a rádiót meg az üzemanyagot.

Hogyan történik a sztratoszférepülés

Akár szép az idő, akár nem, a sztratoszférepülőnek repülni kell. Az időjárás nem jelent különös akadályt, hiszen 6–8000 méteren felül mindig derült, tiszta égbolt fogadja a pilótát. Repülés előtt minden alkalommal orvos vizsgálja meg a repülő pulzusát, vérnyomását, aztán lemérik a testsúlyát. Ahogy a pilótát az orvosok vizsgálják meg, úgy vizsgálják át a mérnökök a repülőgépet minden egyes porcikáját. A műszereket leplombálják, a motort kipróbálják. Amikor a pilóta is, a gép is átesett a vizsgálaton, a repülő beöltözik. Különlegesen meleg prémekkel bélelt bőrruhát húznak rá, hátára erősítik az oxigén palackot, fejét ólommal bélelt pilótasapkába burkolják, aztán az oxigénpalack csövét a pilótamaszk szájnnyílásából kiálló csőbe csavarják. Ezzel el is készült: a sztratoszférepülés megkezdődhet. A gép elgurul, lassan a levegőbe emelkedik, aztán eltűnik a felhők között. A földön maradottak és a repülő között azonban pillanatig sem szakad meg a kapcsolat. A pilóta elmés szerkezet segítségével állandó rádiótelefon összeköttetésben marad a földiekkel és folytonosan informálja benyomásairól, a légköri viszonyokról, a motor működéséről. A pilóta minden szavát gyorsírók jegyzik, nehogy a leglényegtelenebbnek látszó momentum is elkerülje az ellenőrzők figyelmét. A repülés általában — fel- és leszállással együtt — egy óra hosszát tart. A pilóta megérkezése után nem pihenheti ki rögtön az ut fáradalmait; azonnal orvosi vizsgálat alá veszik, hogy megállapítsák a tizenegyezer méteres magasságban lefolyt utazás hatásait.

Hétszázkilométeres sebesség

A kísérletek eredményeiből ebben a pillanatban természetesen még ke-

veset árulnak el. Nem titkolják az onban, hogy a mostani eredmények alapján a sztratoszférában repülő gépek átlagsebessége az óránkénti 700 kilométeres sebességet meg fogja haladni. Ami annyit jelentene, hogy például Rómából Budapestre felszállással és leszállással együtt (a mai nagy kertülövel) két óra hosszát tartana az ut. Még hosszú az ut azonban addig, amíg a sztratoszférepülés mindennapivá válik. Mint a sztratoszférepülés egyik olasz szakértője magyarázta, három fontos tényezőt kell tökéletesen kipróbálni. Meg kell állapítani, hogyan viseledek ezek a számukra idegen légkörben. Az első tényező: maga az ember. Tizezer méteres magasságban époly kevésbé lehet lélegzeni vagy megélni, mint a víz alatt; vagy akár megfelelő levegőkészlettel, sokezer méteres tenger mélységben. Az ember és a sztratoszféra viszonyáról már sok adat van. Lényegesen nehezebb a motor kérdése. Odafenn mások a légköri viszonyok, a benzín és a levegő keveréséből támadó energia más effektusokat követel.

Az ember és a gép számára egy másik világnak megfelelő életlehetőségeket kell teremteni. Elragadó az a perspektíva, ami a sztratoszférepüléssel kapcsolatban az ember elé tárul. Az Atlanti óceán kis pocsolnyává zsugorodik, amelyet az ember hét-nyolc óra alatt kényelmesen átrepül. India, Japán a szomszédban lesz és a Himalája bércei jelentéktelen halmoknak tűnnek majd fel. Milyen szép mindéz! És milyen kár, hogy a repülőtéren, ahol éppen a jövőbe nézve lelkesedünk, most indítanak utnak egy óriási szörnyetegget, szürke, sulyos bombákkal a hasában. Talán nem is oly szép az egész?!

B. I.

**Olvassa és
terjessze az**

„Egy Hétet”

A Harmadik Birodalom titokzatos diplomatai

Berlin, február. Ribbentrop Párizsban tárgyal, Rosenberg fogadta a Berlinbe akkreditált külföldi diplomatakat, Hanfstengel, Hitler megbízásából Amerikába utazott, Von Lersner befejezte párizsi megbeszéléseit és visszaérkezett Berlinbe. Nap nap után ilyen és hasonló hírek jelennek meg a világsajtóban. A Harmadik Birodalom a diplomáciának teljesen új formáit teremtette ki. A külügyminisztérium mellett a Führer és a nemzeti szocialista párt hivatalos- és félhivatalos megbízottai irányítják a német külpolitikát és egyre-másra bukkannak fel teljesen ismeretlen nevek.

A német külügyminisztérium alapjában véve alig változott meg a nagy átalakulás során, sőt nyugodtan lehet mondani, hogy a német külügyi szolgálat a birodalom egyetlen intézménye, amely nagyjából érintetlen maradt. Hogyan lehetséges az, hogy a nemzeti szocializmus forradalmi lendülete megállt, a külügyminisztérium vilhelmstrassei palotájában. A Führer legszemélyesebb akarata állította meg az alvezérek offenzíváját. Hitler bizonyára szintén parancsot kapott, hogy a régi nemzetközi kapcsolatokkal rendelkező diplomaták megtartsák pozíciójukat még akkor is, ha egész multjuk és együttműködésük „ellentétben áll a nemzeti szocializmus felfogásaival.”

Rosenberg és a Vatikán

A nemzeti szocialistáknak nem sikerült betörniök a német külügyi szolgálatba s a párton belül teremtettek maguknak egy apparátust, mely részt kér magának a német külpolitika irányításában. Ez a nemzeti szocialista párt külpolitikai hivatala, melynek élén a sokat emlegetett Alfred Rosenberg áll. A Berlinben akkreditált külföldi diplomaták, bár hivatalosan csak a külügyminisztériummal kellene érintkezniök, a fontosabb kérdésekben szükségesnek látják, hogy Rosenberg hivatalával is felvegyék a kapcsolatot az Assenpolitisches Amt maga pedig nagy fogadtatásokkal és gyakran ismétlődő konferenciákkal újra és újra

Von Neurath, a külügyminiszter maga, már jóval a hitlerizmus győzelme előtt foglalta el a külügyminiszteri széket és sohase tartozott a nemzeti szocialista párt körébe.

Von Bülow, a külügyminiszter államtitkára pedig már ugyanezt az állást töltötte be Stresemann külügyminisztersége alatt is, ami annál érdekesebb és figyelemreméltóbb, miután a nemzeti szocialisták legviharosabb támadásai épp Stresemann külpolitikája ellen irányultak. Igaz viszont, hogy kormányrajutása óta egyre gyorsabb tempóban térnek vissza a Stresemann féle külpolitika irányvonalaikhoz, sőt a szomszédokkal való megegyezés érdekében sokkal tovább mennek, mint a Verstandigung-politik kiátkozott képviselője — Stresemann. Von Hösch, a londoni nagykövet, Köster, a párizsi, Von Hassel, a római nagykövet már nagykövetek voltak a weimari köztársaság idejében is.

A német külügyminisztérium egyik legelőkelőbb képviselője a következőkkel jellemezte maga és társai felfogását: A nemzeti szocializmusban ők csak azt a mozgalmat látják, mely képes volt a német egység megteremtésére. Ezért szolgálják a Harmadik Birodalmat. De meg vannak róla győződve, hogy a nemzeti szocialista program egyéb pontjait el fogja koptatni az idő.

bizonyítja, hogy a német külpolitikának tényezője. Rosenberg személye már gyakran állott az érdeklődés homlokterében.

Állítólag a Vatikánnal folytatott konkordátumos tárgyalások mindig Rosenberg miatt akadnak meg, akiknek keresztényellenes világfelfogása rendkívüli befolyással van a Hitler-mozgalmában egyesült ifjúságra. A Vatikán a megegyezés előfeltételét a híresztelések szerint Rosenberg elejtésében jelölte meg és miután ez nem következett be, a német püspöki kar a müncheni és boroszlói hercegérsekek, valamint Berlin püspökének vezetése alatt éppen a legutóbbi időben szenvedélyes offenzívát

indított a pártban rendületlenül vezérszerepet játszó Rosenberg tanításai ellen. A nemzeti szocialista párt külpolitikai hivatala a külügyminisztérium szomszédságában, Hitler kan-

cellári palotájának közvetlen közelében székel és ügybeosztása a külügyminisztériumhoz hasonlóan minden országra és a külpolitika minden ágazatára kiterjed.

Akivel Hitler mindennap együtt ebédel

A párt külügyi sajtóosztályának élén Hitler egyik legbizalmasabb barátja, a müncheni származású Hanfstengel áll. Hanfstengel előkelő müncheni műkiadó családból származik és egyik fivére jelentős szerepet játszott a nemzeti szocialisták által legázolt katolikus bajor néppártban. Ő maga már a huszas évek elején került kapcsolatba Hitlerrel s amikor a mozgalom gyermekkorát élte, hatalmas összegeket áldozott az akkoriban még alig ismert fiatal nemzeti szocialista párt támogatására.

Később, mikor az 1923-as nemzeti szocialista puccs után Hitler fogásba került és a mozgalom megszűlvén teljesen összeomlott, Adolf Hitler a börtönből való kiszabadulása után Hanfstengel házában talált menedéket és itt kezdte meg a párt újjászervezését. Ebből az időből származik az a szoros baráti viszony, mely a Führert Hanfstengellel egybefűzi és bár sok oldalról intrikáltak a párt külügyi sajtófőnöke ellen, Hitler nagyon ragaszkodik Hanfstengel személyéhez. Hanfstengel hivatalos befolyása a Führer el-

határozására nem igen nagy, de azok, akik Hitlerrel valamit elakarnak érní, tudják, hogy a német állam vezére majdnem minden nap Hanfstengellel együtt ebédel, az esti órákban pedig, Hitler Hanfstengelt hívja magához, aki a zongorának lüktető szenvedélyű naturalista művésze és hosszú órákon keresztül improvizál a zongorán Hitler számára.

Ilyen alkalmakkor Hanfstengel sok mindent el tud érní a Führernél, ami hivatalos uton lehetetlennek bizonyult. Értékesek ezenkívül a nemzeti szocializmus számára Hanfstengel amerikai kapcsolata is, hiszen sok esztendőtt töltött az Egyesült Államokban és főiskolai tanulmányait az amerikai Harvard-egyetemen végezte. Legutóbb is félhivatalos minőségben Amerikában járt és alapítványt tett a Harvard-egyetem számára, — nagy feltűnést keltett, amikor az amerikai főiskola rektorátusa politikai okokból az ezer dolláros alapítványt ridegen visszautasította.

Ribbentrop báró ur

Von Lersner, aki legutóbb ugyan csak a Führer megbízásából Párizsban járt, régi diplomata és bizonyos világtörténelmi jelentőségre tett szert akkor, amikor megtagadta a versaillesi békeszerződés aláírását. Ribbentrop, aki ma a német külpolitika középpontjában áll és egyszer Londonban, egyszer Párizsban tárgyal, majd mint Hitler leszerelési megbízottja Genfben és Rómában tűnik

fel, a kulisszák mögött már egyszer rendkívüli befolyást gyakorolt a német politika további kialakulására. Ribbentrop báró volt az, aki Schröder bankár kölni házában összehozta Hitlert von Papennel. Ez a történelmi találkozás egyengette a nemzeti egység kormányának útját, melyből rövid pár hónap után kifejlődött a Harmadik Birodalmat megvalósító nemzeti szocialista diktatura.

Egy sógor, aki nem árja

Ribbentrop családját a XIX. század elején még Meyernek hívták, ekkoriban vásárolták meg Lippében a Ribbentrop nevű birtokot, mely később a családnak a sokkal szebbhangzású nevet adta. A fiatal Ribbentropból aktív katonatiszt lett és lovastisztként szolgáltá végig a világháborút is Körülbelül tíz évvel ezelőtt ismerkedett meg Henkellnek, a dúsgazdag pezsgőgyárosnak leányával és feleségül vette. Ebből a házasságból eredt Ribbentrop vagyona, mely anyagi függetlenségét mindmáig biztosította. A polgári Henkell család számára pedig sokat

jelentettek az arisztokrata körökhöz már ekkor bejáratos báró Ribbentrop sokoldaiu összeköttetései.

Henkell másik leányát a Dresdner Bank wiesbadeni és később müncheni Deutsch nevű igazgatója vette el. Így került sógorságba Hitler külpolitikai megbízottja egy olyan német állampolgárral, aki az árjatorvény paragrafusainak nem felel meg. Azaz, akik kicsinyíteni szeretik Ribbentrop jelentőségét, azt szokták mondani, hogy Hitler külpolitikai megbízottja azelőtt pezsgőgyárnok volt. Ez persze nem felel meg a té-

nyeknek, a valóság az, hogy Ribbentrop báró, mint apósának képviselője, sokat járt Párizsban és Londonban és így szerezte meg azokat a kapcsolatokat, melyeknek most sokkal nagyobbvonalu tevékenység alkalmával is hasznát veheti.

E ma már világhírű neveken kívül természetesen sok ismeretlen személyiség is a nemzeti szocialista külpolitika szolgálatában áll. Megismerkedtünk például egy protestáns lelkészrel, aki Braziliában, egy operaeékesnővel pedig, aki Délafrikában tölt be fontos diplomáciai kiküldetést. Ezeknek a félhivatalos diplomatáknak a tevékenysége rendkívül aktív.

Egon Ervin Kisch - a kényszermunkás

„Freemantle óta nincs egy szabad pillanatom. Fölizgult miattam az egész kontinens. Sürgönyök érkeznek hozzám. Tömeggyűlések érdekelnek. Riporterek; írja Kisch egy ausztráliai levélben. Ausztrália fölfedezte Kischet. Szenátorok, szakszervezeti emberek, képviselők, költők és a közeli őserdők lakosai, vezércikk írók, hangosfilmrendezők és munkások mind Kischet kívánták látni.

Közben Kisch a „Stradhaird“ nevű hajó foglya volt, amely 1934 novemberében futott be Freemantlebe. Hosszu időbe telt amíg Kisch ausztráliai levele elérte Párizst. Majdnem egyidőben érkezik ezzel a hír, hogy Kischet Ausztráliában negyedévi kényszermunkára ítélték.

Kisch tulajdonképpen a melbourni háboru ellenes kongresszusra utazott. A béke ausztráliai barátai kivonultak a kikötőbe és várták Kischet. És bár Kisch rendes passzussal és ausztráliai vízummal utazott, a rendőrség mégis elárta a hajót és igyekezett Kischnek a kongresszuson való részvételét megakadályozni. A kormányt sürgönyök és tiltakozások százai bombázták Kisch érdekében. Minden hiába való volt. A hajó már készült visszafelé, de a kapitány nem számított Kisch vakmerő-

ségére. Az indulás pillanatában a majdnem ötvenéves riporter a tizennyolc láb magas fedélzetről beugrott a partraszállító csónakba és — bár törött lábbal — de elérte a partot. Kischet ekkor letartóztatták és csak száz font ellenében voltak hajlandók kórházba engedni. Kisch törött lábba is egész ember maradt. A Sidney Domain nevű óriási parkban november 25-én huszezer ember előtt beszélt a háboru és fasizmus ellen. Öt ezer ember kísérete vissza a kórházba. A reakciós sajtó erre óriási uszításba kezdett Kisch, a nemzetköziség és a pacifizmus ellen. Ennek eredménye az a háromhónapi kényszermunka, amelyre Kischet elítélték.

1935 április 29-én lesz Kisch ötven éves. Olyan időben, amikor az újágok korruptak és az újságírók a hazugság kereskedelmi utazói voltak, Kisch néhány hasonlóval megteremtette azt a riportázt, amely a tárgyilagosság szenvedélyével leleplezi a jelenkor társadalmi valóságát. Kisch, Diderot-on, Voltaire-en és Beaumarchaisen iskolázta magát és annak a Zolának legutódatosabb tanítványa, aki mindig csak az igazságot akarta mondani, még pedig úgy, hogy a nép is megértse. Ő a tények által megszállott emberek sorába tartozik, akiknél a corpus delicti, az

ok, az előzmény és a társadalmi összefüggések az igazság elemei, ugyanúgy mint Jack Londonnál, John Reednél és Albert Londresnél. Értett ahhoz, hogy kell a bizonyító anyagot úgy átsőni, hogy az megrázó vaddá, magával ragadó harci üzenetté váljon ama rendszer ellen, melyet ő bűnösnek tartott. Kisch első regénye a Mädchenhirt (Leánypásztor) 1913-ban jelent meg Berlinben. A Habsburgi idők fekete-sárga kísértet világából érkezett és innen országokat és tjakat ismert meg. Mindenütt az emberek szociális problémái érdekelték. Többi könyvei: Paradies Amerika, Asien gründlich verändert, Kina geheim, Geschichten aus sieben Gettos, Prager Pital, Heztjagd durch die Zeit, Wagnisse in aller Welt és a Rasender Reporter (Száguldó riporter). Összesen tizenkilenc kötetet írt. E kötetekből összeválogatott írásai Amerika, Kina, Oroszország címen magyarul is megjelentek. Az emberek, akik ma Kisch ötvenéves születésnapját ünneplik az egész világon, nemcsak a szemfüles riportert, a nagyszerű író, hanem a bátor, melegsivű embert, a tudományos képzettségű harcost is ünneplik benne, aki fáradhatatlanul harcol a fronton a fasizmus elleni világháboruban.

Szilágyi András

A NAGY VILÁG

EGYIPTOM

Egyiptomban az elmúlt hetekben újabb kormányválság zajlott le. Fuad király már hosszabb idő óta súlyos beteg s az udvar akaratát Zakki el Ibrasi basa, a királyi javak kezelője kezdte képviselni s 1933-ban összeült az akkori miniszterelnökkel, Szidky basával, aki lemondott s ellenzékbe ment. A Szidky-kormány bukásának eredő tulajdonképpen ama nehézségekben keresendők, hogy nem volt képes egyszerre kielégíteni az udvari klikket, az angolokat és a parlamentet is. Hozzájárult mindehhez még az alexandriai tengerpart kiépítésével kapcsolatos botrány, mely alkalommal a sajtó egy része Szidky basát panamavádakkal illette.

Utóda 1933 szeptember óta Fattah Abd el Jehia pasa volt, aki most novemberben megbukott s helyét Fuad király bizalmi embere, Nessim Tefik pasa foglalta el, aki a király megbízásából az 1930-as októberrendszert helyett ugynevezett demokratikus alkotmány létesítését jelentette be. A lényegesen természetesen mi sem változott.

A legfontosabb probléma azonban továbbra is az angolokkal való meg egyezés szinte megoldhatatlannak látszó kérdése lesz. Az egyiptomi nacionalisták — elsősorban is az 1927-ben elhunyt legendás nemzeti vezér, Zaghiul pasa hívei, az ugynevezett VAFD (Nemzeti Küldöttség) párt, jobban mondva népmozgalom — az angolok teljes kivonulását s hegemoniájuknak minden tekintetben való megszüntetését követelik.

A brit csapatokat a MacDonald-kormány vissza is vonta ugyan a szuezi csatorna zónába s Egyiptomban csak kisebb erők maradtak egyes támpontokban, így Alexandriában, Kairóban és a nagy duzzasztó vízművek környékén, de magát a Szuezi vidékét semmiesetre sem hajlandó kiüríteni. Angolország számára változatlanul életbevágóan fontos az Indiába és a Távol-Keletre vezető legrövidebb tengeri és légi ut biztosítása, amelyet azonban csak a közbeeső bázisok — így Szuezi — katonai kézbe tartásával érhet el. Már pedig mivel Szuezi Egyiptom integráns része, ennek kiürítését az

AUSZTRÁLIA

Ausztrália helyzete tényleg igen kényes ugy gazdasági, mint politikai s katonai tekintetben. A brit impérium alkatrésze ugyan, de pénzügyileg s katonailag inkább a közelebb eső Északamerikai Egyesült Államokra van utalva s emellett élénk s megszakíthatatlan gazdasági kapcsolatban áll az őt fenyegető Japánnal, amelynek fő gyapju-, bőr- és egyéb nyersanyag szállítója. Latham ausztráliai szövetségi külügyminiszter ez évben kétszer is járt Japánban s a barátságos összeköttetés szükségességét hangsúlyozta a két birodalom között.

Igaz, hogy emellett — kissé elkésve — Ausztrália át akarja reformálni szárazföldi, tengeri és légi erejét. A hadsereg a miic-rendszeren épül fel s háboru esetén csak néhány hadosztályra rug, amelyek még a partvédelmet is aligha láthatnák el a roppant tulerejű Japán ellen, tengerészete kicsiny, néhány cirkálóból s torpedórombolóból áll.

A repülés is meglehetősen elhanyagolt volt s a harci gépek száma háboru esetén legfeljebb néhány száz volna, amelyeket már a japán flottakisérő gépek is leverhetnének, nem is szólva arról, hogy Japán Ausztrália közelében egyes szigetekre repülő támpontokat létesít.

Ausztrália erődöket is emel, — így az északi Port Darwint — de mindez, akár a távolkeleti angol vagy USA tengeri és légi erőkkel együtt, igen kevés lenne arra, hogy a japán betörést megakadályozzák, mert aki a Felkelő Nap országává meg akar verekedni, annak először is nagy távolságokból oda kell menni s ott, azon a csatatéren megküzdeni, amelyet a japánok választanak ki s ahol minden erejüket kifejthetik az ellenséggel szemben.

egyiptomi nacionalisták feltétlenül és sürgősen követelik.

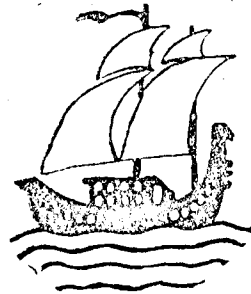
Miután azonban Anglia történelméből nem tapasztalhatjuk azt hogy bármikor is öngyilkossági kísérletet akart volna a szigetország elkövetni,

KINA

A kínai helyzet változatlanul bonyolult. A vörös hadseregeket hivatalos nyilatkozat szerint nem lehet legyőzni, mert végső esetben — mint az most is történik — a nagy birodalom végtelen területén elvonulnak valamerre, jelenleg Szecsuan tartományba és Kan-Szu-ba, ahol már közelebb éri őket az orosz segítség, amely ugylátszik, sohasem apad el teljesen s Szovjet-Mongolián keresztül, valamint légi uton szállítják a háboru folytatásához szükséges eszközöket.

Kína jelenlegi vezetői tehát — részben volt bolsevikiek — arra gondolnak, hogy a vörös veszedelmet valamely, Szovjet-Oroszországgal megkötendő egyezmény által fogják csökkenteni. Törökország és Perzsia példája lebeg szemük előtt, mely államok igen barátságos viszonyban élnek Oroszországgal, de azért — vagy éppen azért — a bolsevik mozgalom nem kap segítséget a Szovjet-Unióból.

Kína diktátora, a volt kommunista és jelenleg leginkább USA-barát Csang Kai-Sek tábornagy, Japán felé is orientálódik, ami nagy gondot okoz az amerikaiaknak s mindennek előtt fokozottabb áldozatra serkenti őket, amelyek azonban egyre hatalmasabbak lesznek és végetérni — éppugy, mint az örökéletűnek látszó távolkeleti tonyodalmak — nem akarnak.

a probléma továbbra is függőben marad s Nagybritannia aligha fog egyebet mondani, mint annakidején Szebasztopol ostrománál MacMahon: itt vagyok és itt maradok!

Franklin D. Roosewelt:

A vallás tanítsa a szociális igazság eszméit!

Legutóbbi számunkban közöltünk egy beszégetést amit H. G. Wells a világhírű angol író folytatott Sztálinnal Roosewelt kísérleteiről. Kétségtelen, hogy Roosewelt elnök, aki az Egyesült Államok kormányzásában diktatori hatalmat kapott, szokatlan eszközöket használt a válság leküzdésére. Hogyan képzei el Roosewelt mégis egy új világ kialakítását, vagy amint ő mondja: „Az utat az emberi kapcsolatok birodalma felé”, arra legjobban rávilágít magának Franklin D. Rooseweltnek most megjelent cikke, amit az alábbiakban adunk.

Kétezer évvel ezelőtt a kereszténység nyilatkozta ki először, hogy minden ember egyenlő. A kereszténység nem ismert elnyomottakat és előjogokkal rendelkezőket, legyőzötteket és győzteseket, és nem ismert többé kasztokat: Ezel volt végtér egy olyan világ, melynek filozófiai rendszerei inkább csak logikai elméletekre, mint az egyszerű emberiségre épültek. Ezzel szemben a primitív egyházaknak egy szociális eszme volt a célkitűzésük.

Bar a történelem folyamán voltak civilizációban bizonyos visszaesési korszakok, mégis azt hiszem, hogyha összehasonlítjuk a mérleget, allandó nyereséget állapíthatunk meg. Az emberiség, ma egy lépést tesz hátrafelé, utána megint több lépést tesz előre. Most ismét útban vagyunk az emberi kapcsolatok birodalma felé. Az a társadalmi szerv, melyet kormányának nevezünk, a társadalmi és gazdasági rend eszközeivel törekszik ugyanarra a célra, melyet az egyház a társadalmi és szellemi rend eszközeivel kíván elérni.

Ha összehasonlítjuk az egyház és az állam követeléseit az emberek érdekében, például az Egyesült Államokban, akkor azt tapasztaljuk, hogy ezek azonosak. Valamennyiüknek az a célja, hogy elérjék a létfeltételek javulását. A primitív egyház a görögök és a rómaiak pogány etikája ellen harcolt. Ma is készen állunk a harcra a modern civilizációban megmaradt pogány elemek ellen. Nagyobb mértékű nyosságot kell teremtenünk a gazdasági és szociális kapcsolatokban és az emberi közösség elemeinek életviszonyai között egyensúlyt kell teremtenünk.

Elismerjük az egyénnek azt a jogát, hogy igyekezzék helyzetét javítani,

érdekeit istápolni és pályafutását az életben biztosítani, — de csak addig, ameddig ezzel nem okoz kárt felebarátainak. Ugyanakkor azonban kollektív munkára is felszólítjuk az embereket, ami teljes összhangban van a kereszténység tanításával. Az új nemzedék hajlandó felajánlani segítségét. Lehet hogy még nem készült fel annyira a különböző vallások parancsainak követésére, mint az előző generáció, de őszintén hiszem, hogy a különböző vallások számíthatnak erre a nemzedékre és sokkal erősebb támaszát találják benne a szociális helyzet megjavításának, mint ahogy azt az előző nemzedék általában hinné.

A fiatalok nem tud belenyugodni abba a botrányos állapotba, hogy beérkezett emberek csakis a saját hasznukkal törődnek és a cél elérésére nem kímélik mások pénzét sem. Azt sem tűrheti, hogy a kormányt bolonddá tartják ezek az emberek, akiknek káros határozatos tevékenysége sérti a törvény szellemét ahelyett hogy azt betű szerint betartaná. Az új generáció cselekvést akar: olyan cselekvést, melyet egy kollektív kormány irányít az egyének nevelése útján és amely véget fog vetni ezeknek az állapotoknak.

Az új generáció nem elégszik meg a szavakkal, amikor arról van szó, hogy harcolni kell a kollektív gyilkosság aljas formája, a lincselés ellen, mely ismét kezd feltűnni. Jól tudják, hogy a lincselés gyilkosság és kiáltó megszégyesése annak a parancsolatnak, amely azt mondja: „Ne ölj!” Minden körülmények között feltétlenül megbocorhatatlan az, ha valaki túri a lincszerszert.

De kezd már kifejlődni az új Amerika. Olyan kormánya van mely elég erős ahhoz, hogy megtudja védeni a foglyokat és fel tudja világosítani a közvéleményt arról, hogy a kormány szervei kötelességszerűen gyakorolják a valódi igazságszolgáltatást. A kormány számára a maga jogi hatalma kötelezősége teszi, hogy felvilágosult és aktív igazságszolgáltatás segítségével biztosítsa az egyén és a közönség védelmét. El kell ismerni, hogy gyakran meglehetősen mélyre süllyedt ennek a kormányzati tevékenységnek az erkölcsi színvonala. A színvonal emelése az Egyesült Államok mai kormányának programjába tartozik.

Egész lelkemmel hiszem, hogy

hazám olyan korszakba lép, mely számára virágzást fog hozni. Ez a virágzás nemcsak egy elitet fog ajóllételemeihez juttatni, hanem az Egyesült Államok egész 120 millió lakosságát.

A prosperitás szerintem olyan állapot, melyet szociális szempontból kell irányítani a közjó érdekében. Szociális és spirituális értékekre kell alapítani ezt a prosperitást, nem pedig egyes kiváltságosok előjogaira és hatalmára.

Ennek az újszerkeztett prosperitásnak az eléréséért vállalva — bár teljesen külön utakon — kell küzdenie a vallásnak és a kormánynak. Az Egyesült Államok kormánya azt kéri a vallástól, hogy tanítsa a szociális igazság eszméit. Ugyanakkor a kormány biztosítja a keresztény és a zsidó vallásnak egyaránt azt a jogot, hogy kiki a maga módján imádhassa Istent.

Az egyházak, melyek minden kormányba való beavatkozástól függetlenül maradnak, tanítsak sokmilliónyi hívőket arra, hogy a magukválasztotta kormánytól joguk van megkövetelni a „jobb élet” fentartásához szükséges elemek megteremtését és megőrzését.

Az Osservatore Romano, a Vatikán hivatalos lapja ve ércikkében foglalkozik azzal a horogkeresztűs parasztnaptárral, amely nem tünteti fel többé a keresztény ünnepnapokat és a keresztény szenteket, hanem egészen a régi germán pogány kultuszra építi fel az év beosztásának rendszerét. Így szolgáltat tehát az ország — írja az Osservatore Romano —, amely a legelleneségekben áll szemben az orosz bolsevizmussal, bizonyítékot arra, hogy az ellentétek vonzzák egymást. A bolsevik istentagadó mozgalom legalább megelégedett azzal, hogy tagadta a vallást és nem fogadta el. A bolsevistaellenes horogkereszt azonban még tovább megy és azon fáradozik, hogy új pogány vallást alapítson. A bolsevista brutalitás: őszintébb

Radó Árpád

Akik meghalnak a biztosítási díjért

Az egész úgy kezdődik, hogy megjelenik az életedben egy ügynök, amikor nem is gondolod, valamiképpen kívárta azt a lelki diszpozíciót, amely szükséges ahhoz, hogy az első pillanatban ne rázd le magadról, talán nagyon jó kedved volt, vagy éppen az öngyilkosságra gondoltál és akkor jön ő, az ügynök, valaki furcsa közvetítő az élet és halál között és már nem is tudsz menekülni előle, a gramofonlemez, amelyet a torkában és hasában valahol bekapcsolt már a legvadabb ritmusokban zengi feléd a nagy refrént:

— Uram biztosítsa magát, mindenkét érhet baleset, átmegeg az uttesten, jön egy villamos vagy egy még gyorsabb autó és a következő pillanatban már nem is lélegzik Ön, vagy kar és láb nélkül marad, mentők szállítják kórházba, vagy megy az utcán, ahol házat építenek, az égből hirtelen téglá esik a fejére, legalább is így gondolná, nos nem az égből esik a téglá, csak az álvány harmadik emeletéről, de a halálhoz ez is elég, uram biztosítsa magát, ha Ön meghal, legalább a családja éljen jobb körülmények között, Ön fiatal még, de a leánya még fiatalabb, három éves, annak hozomány kell, ha nem akarja, hogy a lejtőre jusson uram biztosítsa magát, ma már az egész élet biztosítja magát a halál ellen, Ön mindég szegény volt egész életében, nos most a halálával megválthatja a családját, gazdaggá teheti őket, áldani fogják az emléket és egyszer ugye mindenkinek meg kell halni...

Ez az utolsó mondat valóban meghatározó és ha minden egyéb nem is, de erre az utolsó mondatra bebiztosított az életed. Küldenek hozzád egy orvost, aki alaposan megvizsgál, a szívedet, májadat, vesédet, kikérdezik a multadról és mikor az összes formalitásokon túl vagy, akkor azt mondják:

— Uram, ha két éven belül meghal nem kap egy lejt sem, két évvel a biztosítás megkötése után egy millió lejt kap — a családja. Két évig vigyázni kell, azonban nyugodtan meghalhat.

Kilépsz a biztosítótól, egy egyszerű szegény ember vagy, sohasem vol-

tál még nyáron Nizzában, sem télen a Tátrában, vagy St. Moritzban, sohasem volt egyszerre több pénzed, mint amennyiből éppen nem haltál éhen, viszont két év múlva, ha meghalsz — a családod mehet nyáron Nizzába, télen St.-Móritzba, te még egy utolsó proli voltál a nemzedekedet már burzsoának titulálják és a leányod remek parti csinálhat... Valahogy így fest a biztosítás a gyakorlatban.

A napokban beszélgettem egy biztosítási ügynökkel, aki a fentieket egy igen érdekes adattal bővítette ki. Azoknak a biztosítottaknak a névsorával, akik

mikor biztosítják az életüket, tudják pontosan, hogy két év után menthetetlenül öngyilkosok lesznek, arra vannak beállítva, hogy az életüknek valamilyen okból véget vessenek és ezzel lehetőséget nyújtsanak az utódjaiknak az érvényesülésre.

A biztosító ügynök megérzi az ilyen „eseteket“, de nem lehet ellenük tenni semmit, a biztosítási kötvények előírásainak szigorúan megfelelnek, a biztosító társaság előre tudja, hogy két éven belül fizetni kell és nem használhatják a pénzt a biztosítottak élete végéig, annak az életnek a végéig, amelynek határkövének az Isten áll...

Ez a biztosító ügynök mondta el nekem a következő három kis történetet.

Valamikor dús gazdag ember volt, nem tudom hogy hol kezdődött el a gazdagodási karrierje, mondhatnám szériája, de a végén már emeletes bérpalotát vásárolt magának, vakmerő vállalkozásokba bocsájtkozott és a konjunktúra hanyatlásával szinte egyik napról a másikra lett szegény ember, még szegényebb, mint amilyen volt, amikor azt hitte, hogy nagystílű üzletekkel sok pénzt lehet keresni... Csak akkor jött el hozzánk, amikor már egészen lent volt. Addig úgy gondolta, hogy megvédi a saját pénze, mikor már ez nem volt, bebiztosította magát, egyszerre két társaságnál is — halálcetre.

Mikor letelt a két év, az utolsó napon még a kávéházban römizett, az utolsó szürke ruhája volt rajta, amelynek rövid volt az ujjá, talán nem is reászabák, úgy vette kéz alól valahonnan, mert már nagyon rosszúl ment... És mikor a szerződéses két év utolsó napja is elmúlt, másnap reggel holtan találták, egy kötelen a padláson... A holttestéért egy millió lejt kapnak a hozzátartozók...

— Közepes anyagi viszonyok között élt, amikor eljött hozzánk. Szükszavu ember volt, keveset beszélt, róla igazán nem is gondoltuk volna, hogy két év múlva érte is fizetni kell. A második év utolsó napján bejött az irodába és megkérdezte, hogy rendben van-e a biztosítása, véletlenül nem-e maradt el egy fizetéssel. Pontosan megnézte a könyveket, megkérdezte, hogy nem követt-e el az elmúlt idő alatt valamilyen szabálytalanságot. Tudni akarta, hogy abban az esetben, ha meghal, a családja megkapja-e a biztosítási összeget. — És csak akkor ment el, amikor megnyugtattuk, hogy minden rendben van. Másnap delután a lakásán szívenitötte magát...

— Apró, kis emberke volt, valahonnan a külső városrészekről, olyan szegény, hogy nem tudtuk, honnan tudja kifizetni a biztosítási díjat. Egyszer, amikor egy részletért felkerestem, izgatottan kérdezte, hogy mikor telik le már a két év. Azt mondta, hogy nagy nagy tervei vannak a fiával, azt akarja, hogy orvos legyen, nem bánja, ha ő maga meg is hal, de a fia, a fia... És megelégedetten dörzsölte a kezét. Három nappal a két év letelte után felakasztotta magát.

És ezek mind tudják előre, hogy meg fognak halni. Huszonnégy hónapra keresztül készülnek és a huszonnegyedik órában már nincsenek itt, elmentek, elfutottak, elsiettek idő előtt, hogy ne legyenek utban, hogy adjanak valamit annak, vagy azoknak, akik életükbe a munkájuk eredményével nem tudhattak kielégíteni. Milyen törvények vannak, hogy mindig halállal, a maga vagy a más pusztulásával kell fizetni az ember jobb jölétért.

Gandhi, a Mahatma

Képek a forrongó Indiából

Kalkutta, február.

Az Ázsia telett tornyosuló viharfelhők között a legfenyegetőbb, a legsötétebb az, amely a Himmalája és Madura között borong India hegyei, völgyei, városai és sivatagai fölött. Vészes földalatti tüzek izzása teszi fullasztóvá India levegőjét, importált új ideológiák erjedése, eddig ismeretlen gazdasági rendszerek és alukulatok vajudása telíti meg elektromossággal az indiai atmoszférát, amely minden pillanatban kirobbanthatja magából a vallási, nemzetiségi, faji vagy szociális forradalom menyköveit és villámcsapásait. A gazdasági és politikai vetélkedések, a hipokrizis és demagógiák kulisszái mögött már ott sorakoznak azok a zord és nagy erők, amelyek az alkalmat és a vezényszót várják, hogy rázudjanak a belső harcokban eszméletlenülé vált indiai világrészre. Az angolok óvatosan, hidegvérrel, fajuk szívós konokságával bontogatják, vagdossák erőszakosan is azokat a szálakat, amelyek a tömegeket a politikai, gazdasági és faji viszályok szitóihoz fűzik.

Az angol-hindu ellentétek

Az Európában élő progresszív elemek szimpátiával nézik a hinduk szabadság mozgalmát. Különösen sokat hallanak Mahatma Gandhi munködeséről. Gandhi azonban ma már nem az, aki volt, a tömegek elfordultak tőle. Gandhi tulajdonképpen a saját uralkodó osztályának volt az ügynöke, a hindu gyárosok érdekében agitált. India néhány száz milliónyi lakosságával együtt legjobb felvevő piaca (nemcsak nyersanyag szállítója) Angliának. A gazdag hinduk, akik a legantiszocialisabb viszonyok között tartják páriáikat, belföldi iparuk fejlődése folytán elérkezettnek látták az időt, hogy a nacionalizmus felébresztésével megkezdjék a maguk „tulipán mozgalmát” Hindu árut a hinduknak. Ez volt a kecsketej, az önállóan párolt só és a fehér lepedő viselet mögött a tulajdonképeni lényeg, amit Gandhi prédikált.

Az angolok és a hinduk között az összeltközés egyik bázisa ezen az alapon épült. A másik pedig, abból a mély szociális elégtelenségből fakadt, amelyen a hindu urak

ellenére, Anglia szívesen igyekezne segíteni. Anglia örömmel vezetné le a tömegek elégtelenségét abban, hogy nagyobb szociális igazságokat osszon a benszülött uralkodó osztályok terhére a páriáknak, az ugynevezett érinthetetleneknek, azoknak, akik az évszázadok óta kifejlődött kasztrendszer folytán páratlan nyomoruságukból sohasem nyomulhatnak előre. Sohasem emelkedhetnek egy felsőbb kaszt tagjává. Egész életük, egész nemzedeküknek az élete nem lehet más, mint mély borzalmas kilátástalan nyomoruság.

Szülésznők a szemétdombon

Az indus „függetlenségi mozgalom” megakarja szerezni a páriák felelőtlen megszárításának, a gyermek házasságok intézményének, a satinek, özvegyégetésnek, a kasztrendszer töretlen voltának a reneszanszát. A gandhizmus hirdetői a legdemagógikusabb módon tiltakoznak mindannyiszor, amikor az angolok az elavult kasztrendszerbe bele akarnak szólni s amit ők „a hinduizmus magánéletének” neveznek. Az angolok megakarták tiltani a tizenégy éven aluli leánygyermek férjhezmenetelét. A javaslat olyan felháborodást váltott ki a hindu parlamentben, hogy a delhi kormány elejtette a törvénytervezetet. Ugyanakkor, amikor megakarták oldani a babaasszonyok problémáját, a felsőbb kasztok forrongásba kezdtek. Ugyanis

ludiában a bábák az érinthetetlenek osztályához tartoznak, ami azt jelenti, hogy szülésznői tevékenységükön kívül csupán szemétyűjtéssel, trágyahordással és csatorna tisztítással foglalkozhatnak.

Gyakran előfordul, hogy a bába a szemétdömből megy egyenesen a szülő nő ágyához, anélkül, hogy eszébe jutna megmosakodni vagy ruhát cserélni, ha ugyan van más ruhája a rajta levő rongyainál. Az angol civilizáció csupán annyival is megelégedett volna, ha a bábákat más kasztba osztják. A brahminok, a bölcs hindu papok azonban olyan lármát csaptak, hogy az angol kormány lemondott a zavargások elkerülése céljából, a kérdés bolygatásáról.

Az igazi hindu forradalmárok azonban más szempontokból látják ezeket a kérdéseket:

— Kinek a hibája mind ez, hogy még minden úgy van, mint századokkal ezelőtt? kérdezik és rögtön feleletet is adnak rá: — Csak az angolok hibája! Az ő kötelességük lett volna erőszakkal is megszüntetni a kasztrendszert. A katonaság rendelkezésükre áll. Miért nem csinálnak semmit. Ötvenezer ember meghal, de India nem tartana ott, ahol ma tart.

Igy beszélnek a forradalmárok. A szabadságmozgalom tehát legkevésbé sem azonos a Gandhi mozgalmával, a bojkottal, a no cooperationnal és a passzív rezisztenciával. Az igazság az, hogy Indiában a politikai terror a legvadabbul, a legféktelenebbül dühöng.

Baloldal és jobboldal küzdenek egymással. A „Független India” nevű titkostársaság fascista tagjai minden merényletet célszerűnek tartanak, ami fehér ember ellen történik. Legutóbb egy Bina Dash nevű egyetemi hallgató a lövészenyen lőtt rá Sir Stanley Jakchson bengália kormányzójára. Amikor megkérdezték, hogy mi értelme van ezeknek a megszárlásoknak, ezt a választ adta:

— Nekünk teljesen mindegy kit ölünk meg. A merényleteknek az a célja, hogy az angolokat drasztikus rendszabályokra provokálják.

Mi vagyunk az igazi árjak

Ebben az esetben a tömegek nagyobb mozgósítását vélik elérni. Az ilyen gondolkozású hinduk sokat tanultak Hitlerrel. A német fajvédők iratai jórészt le vannak fordítva hindu nyelvre és igen elterjedtek.

A különbség mindössze az, hogy a hinduk zsidó alatt angolt értenek és magukat tartják a százszázalékos árjaknak.

Magukról a németekről például egy fiatal hindu tanárnak ez a véleménye:

— A németek nagyási hóbortba szenvednek és éppen olyan messze vannak az árja fajtisztaságtól, mint a zsidók vagy a törökök. Mi vagyunk a százszázalékos árjak, miután a kasztrendszer nem engedett meg semmifele keresztelkedés. Mi

A Dnyeprogress

(A Prager Presse téli filmje)

Franciaország, Csehszlovákia, Románia, Oroszország szoros együttműködése a revizionista Magyarország, a lázasan háborúra készülő Németország ellen. Ez a béke legfőbb záloga. Az antirevizionista nagytőkés államok rájöttek arra, hogy az iparát villámgyorsan fejlesztő, mezőgazdaságban tekintélyes eredményeket elérő, óriási hadierőjű Oroszországgal nem csak a zsoldosaihoz érdemes leülni, hanem együtt dolgozni is érdemes vele a békéért, a bacillusháborukat tervező kalandorok ellen. Ezért tehát, „télre a propagandisztikus hazugságokkal. Polgári közvéleményünknek szüksége van arra, hogy megismerje a szovjet igazi arcát, értékelje az ott elért eredményeket. Írja a cseh kormány hivatalos lapja, a Ceské Slovo.

vagyunk az árja tradíciók egyedüli őrei, mi képviseljük legtisztábban erényeit. A horogkeresztel díszített forradalmi röpiratok szóról-szóra azt írják az angolokról és a fehérekről, amit a hitlerista röpiratok írnak a zsidókról. A horogkeresztos hinduk véleménye szerint: „A fehér faj rühös kutyák, gazemberek, csalók, veszopók, skorpiók és embérszűzök koveréké“.

Ha ugyancsak lefordították Hitlerék a japán horogkeresztos párt iratait, úgy meggyőződhetnek róla, ha minden jól megy, rövidesen nyolcszáz millió színes fogja a fent idézett nézetet vallani.

Anglia mégis nyugodtabban nézi ezt a propaganda anyagot, mint a másikat, amely a gazdasági katasztrófa elvesztésére vezethet. India feladása végzettszerűen jelentené az összes ázsiai francia, holland és angol gyarmatok elvesztését s India gigászi méretű vágóhídja alakulna át a nagy forradalmi lázban, ahol a mohamedánok gyilkolnák a hindukat, a hinduk a párszokat, az anamiták a malájokat, a csekinaiak az észak-kinaiakat, a szingalézok a dravidákat, a sárgák a feketéket, nacionalista lángolásukban mindannyian a rájuk telepedett fehéreket. Ázsia megszűnne piac lenni a forradalmi harcok idejére és természetesen azon túl is, ahogy ebből a zűrzavarból kifejeződne a társadalom gazdasági kérdések kielégítő megoldása.

Alábbi cikket Benes cseh külügyminiszter házi lapja, a Prager Presse közölte le 1935 január 23-iki számában, abból az alkalomból, hogy a csehszlovák kormánylapok képviselői néhányhetes tanulmányutat tettek a Szovjetben. — A román újságírók tavasszal tesznek eleget a csoportos meghívásnak. — A Prager Pressének tudvalevőleg Titulescu külügyminiszterhez is intim kapcsolatai vannak. A cikksorozat címe: Téli film, Szovjetunió.

*

Konstantin Umanskij sajtófőnök bekiált a hálókupába: Nézzenek ki az ablakon, jobbra. Az ott a Dnyeprogress! A vonat éjjel hozott bennünket a Dnyeper folyó vízeseihez. A vagon melléksínen áll. Az óriás gyűjtőgát pompás vonala éppen előttünk van. Ez a szovjet szépsége és büszkesége. Főnyíjuk az ajtókat, syalog megyünk. Melletünk villanyosok surrannak el. Balra és jobbra Kicska város új munkástelepei. Arrébb már összerő Zaporzsiével. Ezt köröskörül gyárvárosossá építik ki, melynek főközpontjain már dolgoznak. Az alumíniumkombinát, a zaporogi acélüzemek, vasöntők, az acélszövőgyár, a kocsz és kémiai üzemek. Valamennyit a Dnyeprogress az „Állami elektromos állomás“ táplálja kilenc turbinájával és három és fél milliárd kilowattjával.

A gát 37 méter magas. Alul a rések között nyáron gőzök közlekednek, melyek Smolensktól a fekete tengerre fát, a Fekete tengerrel északra naftát és benzint visznek. A tájék felett, ahol a kozák szabadság a széllel és hullámokkal rohant a pusztaságon át, kémények füstölögnek. Egy hely, ahol Katalin kipihte magát a győzelmes hadjáratok után.

Hol vagyunk? A téli Kaliforniában? Vagy ott „nyugaton“, ahol Ford kocsik közlekednek sápadt allék és standard házak között s ahol folyton építenek? E házakban

mélyen a ködös messzeségekig 42 ezer dolgozó ember lakik, köztük ezerkötő mérnök is van. Egyik köztük, Alexandrov nevű, elmondja nekünk a Dnyeprostroy balladáját. Az elektromos műnyolcszázti ezer lőerejéről beszél, a metallurgiás gyárról, vizalá sülyesztett falvokról, az új városról Kicskáról, amely a Dnyeper másik partján keletkezett. Tengeri hajókról beszél, melyek most feljutnak Ukrajna és Oroszország szívéig.

„Elméletileg a Dnyeper üzem Pozsonnyal is össze van kötve“ mondja Alexandrov nyugodtan.

„A hajó majd ezután jön“.

Az elektromos üzemben. Hét új turbina reszketteti az üvegépítményt s magas üvegablakok vezetnek a Dnyeperi táj felé. Itt modern technika, tiszta acélvonalak, parkettalaj, kő. Ott legvadabb a téli táj. A gyűjtőgát jégbe fagyva. „Milyen kár, hogy nem hallják mikor dörög az űr m. Csoda szép. Az ember a saját szavát nem érti“. És kinn: „Látják a kamrazsilipek karcsu pompáját? Ott közlekednek a hajók. A Dnyeper folyása 2200 kilométer. A víz medrét fél méterrel emeltük“ — És egy fél évszázaddal az ország nivelóját.

Zsukovszkij mérnök és Jegurnij igazgató az alumíniumkombinát külszobánél fogadnak bennünket. „Tizenöcezer tiszta fém gyártanak itten“ mondják. A munka komor. Por és lángok. Az alumíniumföld sűrű gőrgyei. Elektrolízis. A Dnyeprogress szolgálta az áramot. A Prariehotelben vacsorát rendeznek. Zsukovszkij francia beszédet tart. Orrhangon beszél és nehezen. De „a mi alumíniumunk, a mi gyárunk betartja azt, amit előír a terv. Új emberek dolgoznak az üzemben. Boldog vagyok, hogy ezt Önöknek jelenthetem“.

Felolós szerkesztő: BÁRDOS LÁSZLÓ
Laptulajdonos: „EGY HÉT“ Lapkiadóvállalat

Előfizetést díj:

Egy óra 21 lei, 3 óra 30 lei, egy évre 120 lei.

Tipografia „MERCUR“ s. A. Oradea